

แนวทาง การประเมินค่าสถานการณ์ (Situational Assessment) ฉบับ ทหารบ้านนอก

พันเอก สุทัศน์ จารุมณี
รองผู้บังคับหน่วยเฉพาะกิจยะลา

ก็คล้ายกับการ “อ่านเกม” อย่างที่ผมเคยกล่าวไว้ในโอกาสแกลง
แผนฯ รอบ ๖ เดือนหลัง (Halftime adjustment) ของ ฉก.ยะลา ว่า
“ผู้ปฏิบัติ” ที่อยู่หน้าสุด หรือในหน่วยล่างสุด มักจะเป็น คนแรกสุดที่พบเห็น
และตัดสินใจปฏิบัติ หรือตอบโต้การปฏิบัติในเหตุการณ์นั้นๆ (ซึ่งเราก็พูด
กันเสมอว่า เราต้องการ “นักรบสามมิติ” คือทหารที่ทำได้ ทั้งการปฏิบัติดัง
ที่กล่าวแล้วนั้น, การหารายละเอียดเพิ่มเติมจากสิ่งที่ทำนั้น และการอธิบาย
ได้ถึงเหตุผล/ความมุ่งหมายของสิ่งที่ทำนั้น แล้วพูดออกมาได้ - สามารถ
สื่อหรือบอกประชาชนเขาได้ด้วย หรือเราอาจจะเรียกอีกอย่างว่า “ทหาร
ยุทธศาสตร์” – “Strategic Soldier” ก็ได้)

แต่คนที่ต้อง “อ่านเกม” ให้ออก และต้องอ่านตลอดเวลาอย่าง
ต่อเนื่อง ก็คือ ผู้บังคับบัญชาทุกระดับ ไม่ว่าจะฝายอำนวยการ เป็นผู้
ช่วยเหลือหรือไม่ก็ตาม - ก็ใช้ลูกน้องไปซื้อของ ยังต้องคาดการณ์ได้ตลอด
เวลาว่า ตอนนี้อยู่ไหนแล้ว? ใช้ลูกน้องทำงานสำคัญในบริบทที่ซับซ้อน,
อันตราย, หลายมิติ โดยมีความเป็นความตายของบ้านเมือง เป็นเดิมพัน
และทำงานกันวันละ ร้อย/พัน อย่าง จะไม่มั่วๆเลยหรือว่า อะไรๆ มัน
เป็นอย่างไร และไปถึงไหนกันแล้ว ยิ่งกว่านั้น ฝ่ายตรงข้ามกำลังคิดอะไร,

จะทำอะไร, เพราะอะไร และที่ผ่านไปแล้วนั้น หมายความว่าอะไร เหล่านี้ เรายังไม่คิดจะมีวิธีการ “อ่านเกม” อย่างที่ ทหารมืออาชีพ ทั่วโลกเขาทำกันอีกหรือ?

เรามาเริ่มกันอย่างไรดีใหม่?

ประการแรก เริ่มที่การมองปรากฏการณ์ (Phenomenon) หมายถึง สิ่งที่มีนัยกำลังเกิดขึ้น และเป็นไปตามเรื่องตามราวของมัน มีอะไรบางอย่างที่เกี่ยวข้อง หรือมี “นัยสำคัญ” ต่องานของเรา - เช่น สมมุติว่าเรากำลังฟังเพลงอยู่ ต้องรู้ว่าอะไรคือเสียงเพลง และอะไรที่ไม่ใช่เสียงที่เกี่ยวกับเพลง แต่เป็นสัญญาณรบกวน หรือเครื่องเล่นมีเสียงผิดปกติ หรือ ; เช่น ในพื้นที่ของเรา เกมของเรา ประชาชนของเรา วันต่อวัน สิ่งที่เราควรจะเกิดขึ้น หรือไม่ควรเกิดขึ้น ตามที่เราได้ออกแรงไปวันละเป็นร้อย/พันงาน นั้น อะไรยังไม่เกิด และอะไรยังเกิดอยู่ ข้อนี้ ดูให้ทั่วถึงเหมือน MRI (เครื่องเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ ที่สแกนอย่างละเอียดถี่ถ้วน) บางเรื่องต้องใช้ สัญชาตญาณ พิเศษเหนือเหตุผล ที่เรียกว่า “Intuitive” (เรื่องนี้ต้องศึกษา ฝึกได้ ทหารอาชีพทั่วโลกเขาใช้กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การต่อสู้ในบริบทความมั่นคงยุคใหม่ ใครไม่สนใจ/ไม่ใช้ Intuitive จะไม่มีโอกาสชนะ)

ประการที่สอง อธิบายให้ได้ว่า สิ่งที่เป็นไป/ไม่เป็นไป เหล่านั้น มันหมายความว่าอย่างไร? ไม่ว่าจะโดยหลักเหตุผล หรือหลักการ/หลักนิยม อะไรก็ตาม - ต้องพยายามอธิบายมันให้ได้ ถ้าอธิบายในรูปของคำตอบ ไม่ได้ก็อย่าฝืน ให้ตั้งเป็นคำถาม หรือชุดของคำถามแทน เพราะคำตอบจะอยู่ในคำถาม/ชุดคำถาม ที่ดีๆ เหล่านั้นนั่นเอง เช่น “ต้องดูว่า อะไร จะเป็นอะไร ต่อไป ตามนี้ หรือไม่ หากเป็นไปตามนี้ ก็อาจสรุปได้ว่า” เพื่อคนอื่นๆ/หน่วยงาน อื่นๆ จะได้ช่วยกันเติมเต็มความจริงให้สมบูรณ์ และได้คำตอบใหม่ๆ ที่ดีขึ้นกว่าเดิม

ประการที่สาม สรุป (หรือใครจะใช้คำว่า “พันธง” ก็คงพอได้) ให้ได้ - ในข้อนี้ เราต้องสามารถสร้างสิ่งที่เรียกว่า “Mental Model” (ไม่ต้องแปลให้เสียความหมาย) ขึ้น ซึ่งมันจะเป็นเครื่องมือแทน องค์ความรู้/ความเข้าใจเฉพาะตัวของเราเอง ที่มีต่อสถานการณ์ทั้งสิ้นในทุกมิติ เมื่อเรามีมันแล้วเมื่อไหร่ นับจากนั้นไป ไม่ว่า อะไร จะเป็น/ไม่เป็น ไปอย่างไร เราจะอธิบายมันได้ทุกอย่าง และ Mental Model นี้ จะถูกพัฒนา/ปรับปรุง ให้ใกล้เคียง/เหมือนกับ โลกแห่งความเป็นจริงมากขึ้น ใครยังไม่มี รีบสร้างเสียตั้งแต่บัดนี้ ของใครยัง Blur อยู่ ทำให้ซัด อย่าให้ “เหมือนฝัน”

ประการสุดท้าย เมื่อผ่านประการที่สามไปแล้ว ใครอยากทำอะไร/ไม่ทำอะไรต่อไป ก็เชิญเลย เพราะทำอะไร/ไม่ทำอะไร มันก็ไม่น่าจะผิด ผู้บังคับบัญชา หรือแม้แต่ ประชาชน เขาอยากจะถามอะไร ต้องการพิสูจน์อะไร ก็สามารถตอบ และพิสูจน์ได้ทั้งหมด เรียกว่าเมื่อ “อ่านเกมขาด” แล้ว ก็ย่อมยัง “ความอจหาญ” ให้เกิดขึ้น พร้อมที่จะเผชิญทุกอย่างบนหนทางข้างหน้า “The Way ahead” อย่างผู้ที่กำลังจะชนะ เป็นมันคง

“อย่ามั่งง่ายในงานของบ้านเมือง”

นายทหารที่ปฏิเสศการอ่าน/การเรียนรู้

และ การใช้วิชาการ ในการปฏิบัติการกิจ

ก็คือ

ผู้เดินทางในความมืดบอด

นำพาลูกน้องมุ่งสู่หุบเหวแห่งหายนะ

(ไม่อ้างคำพูดของคนสำคัญที่ไหนหรอก - ผมว่าเอง)